

ΘΕΜΑΤΑ ΠΑΤΕΡΙΚΗΣ ΘΕΟΛΟΓΙΑΣ
(ΣΕΜΙΝΑΡΙΟ ΟΡΘΟΔΟΞΗΣ ΚΑΤΗΧΗΣΗΣ)
Τετάρτη 12 Φεβρουαρίου 2020
Διδάσκων: Αρχιμανδρίτης π. Δανιήλ Ψωίνος

« Γιατί ο Θεός δεν παρενέβηκε για να αποτρέψει τον άνθρωπο από το προπατορικό αμάρτημα; »

• Πολλές φορές γεννιώνται διάφορα ερωτήματα σχετικά με το προπατορικό αμάρτημα. Τα δύο κυριότερα είναι τα εξής:

1. Γιατί ο Θεός αφού γνώριζε ως παντογνώστης, την κακή εξέλιξη των ανθρωπίνων ενεργειών, δεν παρενέβηκε, για να αποτρέψει τον άνθρωπο από την προπατορική παράβαση;

2. Γιατί ο Θεός δεν κατασκεύασε τον άνθρωπο, με τρόπο τέτοιο ώστε να μη διατρέχει τον κίνδυνο πτώσης;

• Τα ερωτήματα αυτά είναι καίρια και κρίσιμα και ασφαλώς έχουν την απάντησή τους. Η Αγία μας Ορθόδοξη Εκκλησία του Χριστού δίνει απάντηση σ' όλα αυτά τα μύχια υπαρξιακά ερωτήματα του ανθρώπου.

• Αναμφίβολα ο Θεός μέσα στην άπειρη πανγνωσία Του γνώριζε απ' αρχής την πορεία και την εξέλιξη της συμπεριφοράς του πρωτόπλαστου ζεύγους των ανθρώπων. Το ζήτημα όμως δεν μπορεί να εντοπίζεται και να περιορίζεται στην πρόγνωση του Θεού και στη μη παρέμβαση Του για αποτροπή της παρακοής του ανθρώπου.

• Η απάντηση στο ερώτημα μας βρίσκεται στον τρόπο κατασκευής του ανθρώπου και ιδιαίτερα στα στοιχεία εκείνα τα οποία συγκροτούν το πρόσωπο του. Κύριο γνώρισμα του ανθρώπου είναι το «κατ' εικόνα». Αυτό το θεϊκό δώρο είναι που καταξιώνει τον άνθρωπο ως πρόσωπο. Χωρίς το κατ' εικόνα ο άνθρωπος παύει να λειτουργεί ως προσωπικότητα και γίνεται άτομο. Υποβιβάζεται στις τάξεις των ζώων και χειρότερα.

• Ο άνθρωπος είναι προικισμένος από τον Θεό με την ανεκτίμητη περιουσία του λογικού. Το λογικό αποτελεί έκφραση του δυναμικού στοιχείου της ελευθερίας του ανθρώπου να άρχει αλλά και του χαρίσματος του «κατ' εικόνα» στο σύνολο του. Γι' αυτό ο Μέγας Βασίλειος θα πει: «Όπου γοῦν ἡ τοῦ ἄρχειν δύναμις, ἐκεῖ ἡ τοῦ Θεοῦ εἰκών».

• Άρα ο άνθρωπος ως ὄν κατασκευάστηκε από τον Θεό για να είναι προικισμένος με το «ἀρχικόν», το οποίο τον καταξιώνει ως δημιουργήμα ανώτερο της υπόλοιπης δημιουργίας αλλά και ως εξουσιαστικό ὄν σύνολης της δημιουργίας.

• Ο Θεός κατασκεύασε τον άνθρωπο με το ενδεχόμενο να πέσει στην αμαρτία διότι πρόκειται για λογικό ὄν. Αν ο άνθρωπος δεν είχε το αυτεξούσιο δηλαδή τη δυνατότητα επιλογής τότε θα στερείτο το «κατ' εικόνα» επομένως δεν μιλάμε για άνθρωπο αλλά για κάποιο άλλο ἄλογο ὄν. Αιρουμένου λοιπόν του δικαιώματος της ελευθερίας, αναιρείται και ο άνθρωπος ως πρόσωπο.

• Ο τρόπος κατασκευής του ανθρώπου «κατ' εικόνα» Θεού και «καθ' ὁμοίωσιν», διακηρύσσει το δυσερμήνευτο και ακατάληπτο μυστήριο της Αγίας Τριάδος. Ο Θεός

έφτιαξε με αυτόν τον τρόπο τον άνθρωπο, ως κορυφαίο δημιούργημα, κατ' αναλογία όμοιο Του για να γίνει διαπρύσιος κήρυκας Του σε όλο το φάσμα της δημιουργίας έστω και αν αστοχούσε. Παρόλη την προεγνωσμένη κακή πορεία του ανθρώπου, ο Θεός προτίμησε την τιμητική κατασκευή του ανθρώπου με σκοπό να αναδείξει ένα όν αποτύπωμα Του και να μη στερήσει την όλη δημιουργία Του από την ανθρώπινη παρουσία.

- Ο Θεός δημιουργεί τον άνθρωπο με δυνατότητα επιλογής. Ο άνθρωπος επιλέγει τον δρόμο της αμαρτίας. Ο Θεός όμως αναλαμβάνει και πάλι την αποκατάσταση της όλης ζημίας της πτώσης του ανθρώπου και την οικονομεί με την ενανθρώπιση του Υιού Του. Έτσι τίθεται σε εφαρμογή το σχέδιο του Θεού για τη σωτηρία του κόσμου και του ανθρώπου.
- Το μεγαλείο της αγάπης του Θεού έγκειται στο γεγονός ότι σέβεται τις επιλογές του ανθρώπου. Ο άνθρωπος Τον προσβάλλει, ο Θεός όμως όχι μόνο δεν τον απορρίπτει αλλά δια του Χριστού του προσφέρει δώρα περισσότερα απ' όσα τον έπλασε.
- Ο ιερός Δαμασκηνός απαντώντας στο ερώτημα γιατί ο Θεός δεν επενέβη να ακυρώσει την απόφαση του ανθρώπου να αμαρτήσει, λέγει ότι ο άνθρωπος κατασκευάστηκε «φύσει αναμάρτητος καί θελήσει αυτεξούσιος». Τούτο σημαίνει ότι ο άνθρωπος μέχρι τη στιγμή της πτώσης ήταν αναμάρτητος αφού η φύση του ήταν αγαθή. Αυτό βέβαια δεν σημαίνει ούτε αποκλείει την περίπτωση να επιλέξει ο άνθρωπος την αμαρτία, αλλά ότι η αμαρτία δεν βρισκόταν στην φύση του ανθρώπου αλλά στην προαίρεση του.
- Στην περίπτωση που ο Θεός επενέβαινε να αναχαιτίσει την πορεία του ανθρώπου προς την αμαρτία αυτομάτως θα έφερνε τον εαυτό Του αντιμέτωπο με Αυτόν τον ίδιο. Τότε το «κατ' εικόνα» θα αχρηστευόταν και θα ανατρεπόταν η περαιτέρω πορεία του ανθρώπου προς το «καθ' όμοίωσιν». Διότι όπως εμφαντικά θα τονίσει ο ιερός Δαμασκηνός «οὐκ ἄρετῆ τό βία γινόμενον». Η όποια παρέμβαση του Θεού θα κατέστρεφε το αυτεξούσιο του ανθρώπου με τραγικές συνέπειες για τον ίδιο και τον κόσμο ολόκληρο.